

Instruktażowy podręcznik do aktywizacji zawodowej kobiet 50+ ze środowisk wiejskich

Dorota Pronobis

Fotolia

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o.
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

SPIS TREŚCI

Opis sytuacji kobiety 50+ mieszkanki wsi oddalonej od rynku pracy i biernej zawodowo oraz specyfiki współpracy z tą grupą	4 - 22
Zestaw 10 tekstów - zindywidualizowanych fabularyzowanych opowiadań uczestników warsztatów rodzinnych	5, 7, 9, 11, 14, 17, 20, 24, 26, 34
Cele do osiągnięcia	3, 6, 8, 11, 19, 22
Opis zidentyfikowanych podczas procesu testowania trudności we wdrożeniu innowacyjnej metody	10, 13, 16
Osiągnięte rezultaty w procesie testowania innowacji wraz z opisem sposobu osiągania rezultatów (metody)	7, 9, 11, 14, 20, 22, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 32, 33, 34
Opis schematu wdrażania metody krok po kroku	4 - 34
Opis metod i technik pracy coacha z grupą	4, 6, 10, 12, 13, 15, 16, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 27, 28, 29, 31, 32, 33
Opis dobrych praktyk wypracowanych podczas testowania	4, 6, 8, 13, 17, 19, 22, 23, 25, 27, 28, 29, 31, 32
Wnioski i rekomendacje dla przyszłych użytkowników wynikające z procesu testowania innowacji	28-34

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o.
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

BARDZO KRÓTKIE SŁOWO WSTĘPNE...

Fotolia

Dlaczego krótkie? Bo szkoda marnować czasu.

Trzeba działać.

Dość wspomniania i analizowania przeszłości – to mamy już za sobą.

Teraz jest czas dla nas.

Jest praca, którą należy wykonać,

bo samo nic do nas nie przyjdzie.

A więc do lektury!

Efektywnego czytania Wam życzę ☺

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o.
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

SYTUACJA Kobiet 50+ MIESZKANEK WSI

Wierność systemowi wartości, według którego szczęście rodziny stanowi wartość najważniejszą i wciąż silnie zakorzeniony stereotyp kobiety jako żony i matki w znaczący sposób determinują sposób funkcjonowania kobiet mieszkających na wsi na rynku pracy. Dla dobra rodziny, tj. męża/dzieci/wnucząt mieszkanki wsi często podejmują się opieki nad nimi, rezygnując z realizacji swoich osobistych planów zawodowych i aspiracji. Poświęcają znaczną ilość czasu na wykonywanie obowiązków domowych czy też świadczą pomoc mężowi w prowadzeniu gospodarstwa. Z tych też względów poszukiwanie pracy zawodowej, zgodnej z ich wykształceniem czy umiejętnościami, sprowadza się głównie do strategii pasywnych (cyt. „podejmę pracę za jakiś czas, jak unormuje mi się życie rodzinne”).

Kobiety nie pracujące zawodowo, pozostają na utrzymaniu rodziny lub też rejestrują się jako bezrobotne. Uzależnienie od świadczeń socjalnych obniża ich aktywność i sprzyja trwałemu uleganiu bierności zawodowej.

Udział w Motywacyjnych warsztatach rodzinnych dla kobiet 50+ ze środowisk wiejskich biernych zawodowo sprzyja autorefleksji – zastanowieniu się nad przyszłością zawodową oraz możliwościami i trudnościami wejścia/powrotu na rynek pracy.

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o.
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

”

Na razie moja uwaga jest skupiona na wychowywaniu kilkuletniej córki. Kiedy Marta będzie samodzielna na tyle, aby mogła zostać sama w domu, podejmę próbę powrotu na rynek pracy. Mam świadomość tego, że moje wykształcenie rolnicze może okazać się mało przydatne, więc biorę pod uwagę konieczność zmiany kwalifikacji. Udział w projekcie dał mi możliwość sprawdzenia swoich sił w różnych dziedzinach, m.in. w roli projektantki kartek ozdobnych. Dzisiaj jestem spokojna, bo mam pewność, że dam radę odnaleźć się w nowym zawodzie.

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

Uczestniczący w zajęciach członkowie rodziny uświadamiają sobie, że ich żona/matka/babcia również może mieć aspiracje zawodowe, pragnienia i dążenia do osiągnięcia ambitnych celów. Z reguły są chętni do udzielenia pomocy, gdyż mają poczucie odpowiedzialności za członka swojej rodziny. Zgłaszają też swoje obawy i wątpliwości – „Nie wiem jak pomóc”, „Czy damy radę?”, „Nie umiem”, „Boję się”.

Wspólne rozmowy i dyskusje pod kierunkiem coacha służą wypracowaniu strategii działania - określeniu długofalowych planów i zmian, po to, aby jak najszybciej osiągnąć wyznaczony cel – podjęcie przez kobietę pracy etatowej/rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Najprostszą metodę tworzenia strategii stanowi wspólne poszukiwanie odpowiedzi na pytania:

Co zrobić, aby kobieta mogła rozpocząć realizację swoich celów zawodowych?

W jakich obszarach działać?

Jakie są mocne/słabe strony planowanego przedsięwzięcia, szanse/zagrożenia?

Skąd i jak pozyskiwać wiedzę?

W jaki sposób rodzina może wspierać kobietę?

Kto jeszcze może pomóc?

Warto opracować mapę osiągnięcia celów, w której opisane zostaną krok po kroku działania służące realizacji marzeń, określone zostaną sposoby/metody prowadzące do realizacji zamierzenia, najlepiej też z konkretnymi terminami do realnej realizacji. Zapisane notatki warto zachować, gdyż na pewno przydadzą się w przyszłości jako drogowskaz prowadzący do celu.

PwC Polska Sp. z o.o
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

”

Bardzo się cieszę, że moja żona uczestniczyła w tym projekcie.

Ja pracuję zawodowo, dzieci usamodzielniały się i wyprowadziły, więc Ewa dotychczas wiele godzin spędzała sama w domu.

Teraz nasze relacje rodzinno-towarzyskie odżyły. Odżyła też żona.

Stała się aktywna, ciągle ma jakieś nowe pomysły. Cały czas ją wspieram.

W przyszłym roku przechodzę na emeryturę, to będziemy wspólnie działać.

Czy podejmiemy się znów produkcji serów?
Jeszcze nie wiem ...

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

Na terenach nisko zurbanizowanych oferta rynku pracy jest ograniczona i nie zawsze zgodna z oczekiwaniami i profilem wykształcenia kobiet. Pod względem przestrzennym wymiar rynku pracy dla mieszkanki wsi koncentruje się niemal wyłącznie do obszaru gminy. Jest to spowodowane utrudnieniami w dostępie do komunikacji ze względu na brak prawa jazdy, własnego środka transportu, połączeń autobusowych lub ich niewystarczająca ilość, słabo rozwinięta sieć dróg, wysokie koszty dojazdu.

Dobrym rozwiązaniem jest stworzenie miejsca pracy na miejscu, w gospodarstwie. Sprzyja temu wprowadzona od 1 stycznia 2019 roku nowelizacja ustawy dotycząca sprzedaży żywności przez rolników. Rolniczy handel detaliczny i sprzedaż bezpośrednia to mechanizmy, które ułatwiają rolnikom zbywanie produktów wytworzonych w gospodarstwie rolnym.

Coraz bardziej popularne stają się w Polsce jarmarki, festyny, targi, wystawy, kiermasze, podczas których dużym zainteresowaniem nabywców cieszy się żywność tradycyjna i regionalna. Jak wynika z badań przeprowadzonych przez Instytut badawczy ARC Rynek i Opinia tradycyjna regionalna żywność coraz bardziej smakuje Polakom, a zwłaszcza wędliny, wyroby piekarnicze oraz sery. Wybierają produkty, które mają tradycyjną recepturę, nie zawierają „ulepszaczy”, a jedynie naturalne składniki. Nawet wyższe ceny żywności tradycyjnej i regionalnej nie powstrzymują nabywców przed jej zakupem.

Aby taką działalność kobieta mogła prowadzić, niezbędne jest wsparcie najbliższej rodziny.

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o.
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

”

Mieszkając na wsi, o wiele trudniej mi znaleźć etatową pracę niż w mieście, bo wszędzie jest daleko.

W naszej okolicy nie ma żadnego zakładu produkcyjnego czy marketu z większą liczbą miejsc pracy. Dojazdy są kosztowne, a także zajmują czas. Mam czwórkę dzieci, więc każda chwila spędzona z nimi jest dla mnie ważna. Najlepiej byłoby mi stworzyć miejsce pracy w swoim gospodarstwie, gdzie mam warunki do hodowli gęsi.

Cieszę się, że moja rodzina: mąż, dzieci, ciocia i bracia chcą mi pomóc.

W ramach projektu wspólnie opracowaliśmy strategię działania. Już ją powoli realizuję.

PwC Polska Sp. z o.o.
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

Z naszych obserwacji i rozmów z mieszkankami wsi wynika, że często posiadają niską samoocenę (cytat: "ja nie dam rady", „to mi się nie uda"), której towarzyszy nieśmiałość, lęk przed oceną oraz strach przed krytyką innych. Każde kolejne niepowodzenie utwierdza je w przekonaniu, że nie potrafią nic dobrze zrobić. Dodatkowe obciążenie stanowi niska odporność na sytuacje trudne i stresowe (cyt. "wolę żyć spokojnie, nie chcę się już denerwować").

Brak świadomości swojego potencjału zawodowego (cyt. "ja się na tym nie znam", "ja tego nie potrafię"), nieumiejętność zaprezentowania swojej osoby na rynku pracy w takim stopniu, aby być atrakcyjnym jako pracownik i niemożność realizacji swoich zawodowych aspiracji, pogłębiają jeszcze ten stan. Brak pewności siebie powoduje duże uzależnienie od opinii bliskich, strach przed wyjściem przed szereg i niechęć do zmian.

Zmiana postawy nie należy do łatwych procesów - wymaga czasu i konsekwencji w działaniu – o tym wszystkim podczas zajęć warsztatowych rozmawialiśmy.

Fotolia

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

”

Udział w projekcie wzmocnił moją odwagę i dał siłę. Niełatwo było przełamać popularny w naszym środowisku stereotyp, że kobieta na wsi ma mniejszą siłę oddziaływania niż mężczyzna.

Wspólnie powołałyśmy Koło Gospodyń Wiejskich, którego zostałam przewodniczącą. Mamy pomysły i plany na konkretne działania na rzecz lokalnego środowiska, w tym w zakresie przedsiębiorczości. Chcemy odkrywać i promować nadgoplańskie tradycje kulinarne i wykorzystywać możliwość sprzedaży naszych produktów.

PwC Polska Sp. z o.o.
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

#damyradę

#niejesteśmysame

#wkobietachsia

#nieboimsięwyzwań

#wnasjestmoc

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

Z wcześniejszych rozmów z kobietami 50+ mieszkającymi na wsi oddalonymi od rynku pracy wynikało, że mają potrzebę podjęcia pracy zawodowej w celu poprawy sytuacji finansowej rodziny i realizacji kariery zawodowej, jednakże niechętnie podejmują aktywność w tym kierunku z powodu barier w najbliższej rodzinie. Stały na stanowisku, że mąż woli, aby żona nie pracowała zawodowo, gdyż powinna prowadzić dom, wychowywać dzieci i wnuki oraz pomagać mu w prowadzeniu gospodarstwa. Uważały, że dzieci też wolą, aby ich mama nie pracowała, gdyż zależy im, aby pomagała w codziennych czynnościach, np. przyrządzała posiłki, prała, sprzątała, zajmowała się wnuczętami. Były więc przekonane, że mąż i dzieci nie będą zainteresowani ich wspieraniem w dążeniach do aktywności zawodowej.

Tymczasem w trakcie realizacji projektu okazało się, że tak do końca nie jest. Przedstawianie niechęci najbliższej rodziny do aktywności zawodowej kobiet często bywa ... wymówką dla kobiet, które w swoich domach, wspierając męża/dzieci/wnuczęta czują bardziej komfortowo, bezpieczniej.

Obserwując zachowania członków rodzin zaangażowanych w projekt, prowadząc z nimi rozmowy wynikało, że chętnie wspierają żonę/matkę zaangażowaną, podejmującą decyzje, realizującą swoje cele i pasje. Są dumni z żony czy matki. Zaczynają żyć jej problemami i podejmują starania, aby jej pomóc.

Trudność stanowi uświadomienie kobiecie stanowiska najbliższej rodziny, odbiegającego od jej wyobrażeń.

PwC Polska Sp. z o.o
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

”

Jestem zadowolony z tego, że mama zaangażowała się w projekt, podejmuje działania na rzecz naszej wsi i może wykazać się czymś pozytywnie.

Dotychczas żyła głównie moim życiem i mojej siostry, teraz ma swoje życie – swoje cele do osiągnięcia, swoich znajomych, z którymi się regularnie spotyka i swoje plany. My z siostrą i jej rodziną dajemy sobie radę. Potrafiliśmy ułożyć sobie życie tak, że jak mama gdzieś wyjeżdża, nawet na kilka dni, jesteśmy w stanie wszystko ogarnąć. Mam też wrażenie, że danie nam większej swobody, dobrze wpływa na nas. Staliśmy się bardziej samodzielni.

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

#weźsięwgarść

#ruszsięzdomu

#daszradę

#uwierzwsiebie

#powiedztak

PwC Polska Sp. z o.o.
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

Przez wiele lat współpracy ze środowiskami wiejskimi zwróciłam uwagę na stosunkowo niskie kompetencje w zakresie komunikacji interpersonalnej, zarówno u kobiet, jak i mężczyzn.

Przejawia się to w postaci niechęci do wystąpień publicznych, dzielenia się swoimi refleksjami, spostrzeżeniami i odczuciami lub też nadmiernej wylewności, skłonnościami do gadulstwa, emocjonalności w przekazywaniu myśli i ich odbiorze, prowadzące do chaosu.

Dialog utrudnia także brak umiejętności aktywnego słuchania – treści przekazywane są jednostronnie (nadawca – odbiorca), bez potrzeby uzyskania informacji zwrotnej (feed backu). Często wypowiedzi są mało precyzyjne. To wszystko staje się przyczyną problemów w zakresie właściwego odczytania i interpretacji komunikatów słownych. Występuje przekonanie, że to co nadawca powiedział, zostało przyjęte przez odbiorcę dokładnie tak, jak zostało przez niego powiedziane. Tymczasem okazuje się, że nie jest to prawdą – wspólnie te zagadnienia omawialiśmy podczas zajęć.

Jednym z wyzwań projektu, niełatwych do osiągnięcia, jest wyzwolenie otwartości – praca w gronie rodzinnym czasem stanowi ograniczenie, gdyż łatwiej otwieramy się przed obcą osobą niż z tą, z którą na co dzień obcujemy.

Fotolia

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o.
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

”

Cieszę się, że na swoim przykładzie mogłam pokazać uczestniczkom projektu, że można łączyć pasję z przedsiębiorczością. Okazuje się, że moje kwiaty z papieru tak się podobają, że znajdują nabywców. Pozyskane środki przeznaczam na zakup kolejnej krepy oraz na przejazdy na kiermasze czy wystawy, na których prezentuję swoje prace. Możliwość kontynuacji kujawskiej tradycji daje mi ogromną satysfakcję.

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o.
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

Ważny problem, trudny do przezwyciężenia w środowisku wiejskim u dużej części mieszkańców, stanowi brak umiejętności określania celów długoterminowych i myślenia strategicznego nastawionego na przyszłość – wszystko ma zdarzyć się już i zaraz.

Dlatego tak ważne było w projekcie kładzenie nacisku na wspólne określanie celów, do których uczestniczki dążyły w określonych przedziałach czasu – raz krótszych, raz dłuższych..

Służyło to uświadomieniu im konieczności zbudowania całej strategii działania – często osiągnięcie jednego celu prowadzi do kolejnego. Aby móc przystąpić do realizacji celu „wyższego” rzędu, najpierw trzeba osiągnąć cele „niższego” rzędu.

Niezwykle przydatna w tym zakresie jest innowacyjna metoda LEGO Serious Play® i model GROW, które miałam okazję poznać podczas warsztatów prowadzonych przez Małgosię Marek z PwC, ułatwiające wizualizację celów i działań prowadzących do ich realizacji.

Do realizacji celów ważna jest świadomość posiadania określonych zasobów (materialnych/ludzkich/institutionalnych) ułatwiających osiągnięcie założonego celu.

Realizacja celu może trwać kilka dni, kilka miesięcy, a nawet kilka lat. Jeśli nie będziemy na tyle cierpliwi, celu możemy nie zrealizować nigdy.

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

”

Teraz zrobię sobie letnią przerwę na ogródek, ale jak tylko nadejdzie jesień, zaraz zabiorę się do pracy. Uczestnicząc w projekcie, odkryłam u siebie talent do projektowania i wykonywania różnych ładnych rzeczy: szycia wyjątkowych, ozdobnych serc i poduszek, robienia wianków z brzoźowych witek. Nawet nie podejrzewałam, że takie zdolności posiadam! Miło mi było prezentować moje prace podczas Jarmarku Wielkanocnego. Czułam olbrzymią satysfakcję. Wiem, że jeszcze dużo muszę się nauczyć. Dobrze, że są takie projekty, które otwierają okno na świat.

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o.
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

#niepatrzainnych

#róbswoje

#poprostuspróbuj

#nicniezepsujesz

#bliscyipomogą

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

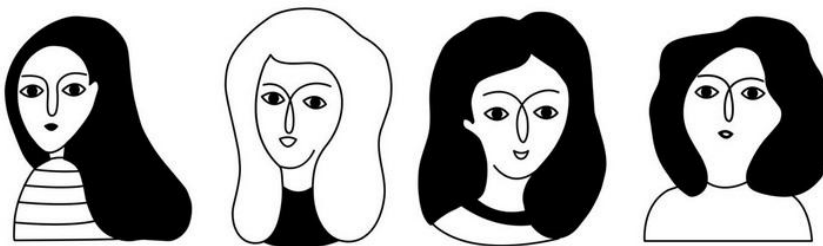
**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

Aktywność/bierność społeczna i obywatelska środowisk wiejskich uzależniona jest od zaufania, uczciwości i odwzajemniania więzi społecznych. Realizacja projektu sprzyja aktywizacji - uczestniczki i uczestnicy warsztatów rodzinnych chcą wpływać na swoje otoczenie.

Członkinie i członkowie powstałego w trakcie realizacji projektu Koła Gospodyń Wiejskich, wspierającego rozwój przedsiębiorczości na wsi, podjęli decyzję o wydzierżawieniu terenu przy wiejskiej świetlicy, aby móc organizować festyny, jarmarki i targi, podczas których chcą sprzedawać wytworzone przez siebie produkty, m.in. wyroby sztuki ludowej oraz żywności regionalnej.

Jaka była reakcja otoczenia? Początkowo opór i niezadowolenie, zwłaszcza lokalnych liderów, spowodowane zaburzeniem dotychczasowego porządku. Z czasem, dostrzegając, a może nawet doceniając, nasze konsekwentne działania i osiągnięcie założonych celów, zaczęli akceptować zaistniałą sytuacją, a nawet wyrażać chęć przyłączenia się do nas.

Fotolia

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

JAK KORZYSTAĆ Z PODRĘCZNIKA?

W dowolny sposób. Broszura zawiera zbiór refleksji i porad, opracowanych na bazie naszych konkretnych działań w ramach edukacji nieformalnej, z wykorzystaniem innowacyjnego pomysłu zaangażowania w proces aktywizacji kobiety 50+ ze środowiska wiejskiego oddalonej od rynku pracy/biernej zawodowo jej rodziny.

Czy wykorzystane w projekcie metody gwarantują osiągnięcie sukcesu? Niekoniecznie. Uważam, że sukces biznesowy uzależniony jest od wielu czynników. Na pewno ma na niego wpływ determinacja w dążeniu do celu, konsekwencja w działaniu, umiejętność przyznania się do błędu i pogodzenia z porażką, empatia, pracowitość, chęć i umiejętność dzielenia się z innymi – radością, wątpliwościami, obawami, doświadczeniami.

Mam świadomość tego, że ten podręcznik wystarczy, aby porwać do działania ludzi doświadczonych przez życie. Ale potrzeba jeszcze dużo, dużo wiedzy, by rozwijać z powodzeniem własną firmę, o której wielu marzy.

Już myślę o kolejnych innowacyjnych narzędziach edukacji nieformalnej dla dorosłych, które jeszcze bardziej Was rozwiną, pokażą drogę po której iść, aby realizować swoje aspiracje zawodowe.

Dlatego też nie mówię Wam do widzenia, tylko do zobaczenia!

PwC Polska Sp. z o.o.
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

”

Co dał mi udział w projekcie?

Na pewno poszerzenie horyzontów,
motywację do aktywności i zachętę
do podejmowania działań innych
niż dotychczas.

Warto, aby projekt był kontynuowany,
gdyż szkoda kończyć naukę w momencie,
kiedy wiemy, że wiedza tak bardzo jest nam
bardzo potrzebna do dalszego rozwoju.

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o.
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

DLACZEGO TEN PODRĘCZNIK JEST WAŻNY I POTRZEBNY?

Opisuje metody pracy kobietami 50+ mieszkankami wsi biernymi zawodowo, które uczestnicząc w cyklu innowacyjnych warsztatów rodzinnych w oparciu o metodykę innowacyjnych warsztatów rodzinnych z pakietem praktycznych narzędzi osiągnęły sukces.

Uświadomiły sobie i najbliższym drzemiący w nich potencjał. Nauczyły się otwarcie mówić, bez zbędnych emocji, o tym co myślą, co robią i co planują robić. Stworzyły zespół osób chętnych do pomocy i zainteresowanych współpracą, przynoszącą każdemu realne korzyści – w tym finansowe, zgodnie z zasadą „win – win” (zwycięzca-zwycięzca).

Nabyły bardzo ważną w biznesie umiejętność rozmowy o sprawach trudnych i drażliwych, np. o rozliczeniach finansowych, podziale kompetencji i odpowiedzialności. Bez biegłości w tych obszarach osiągnięcie sukcesu długoterminowego, w dłuższej perspektywie czasu, jest właściwie niemożliwe.

Niezwykle przydatna do nauki w tych obszarach okazała się metoda case study (analiza przypadku). Po co uczyć się na własnych błędach? Lepiej skorzystać z przykładów z życia naszych znajomych, poddać dokładnej analizie ich drogę postępowania i popełnione w drodze do sukcesu błędy. Okazuje się, że życie jest najlepszym nauczycielem – surowym, wymagającym i sprawiedliwym.

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

”

Udział w projekcie mobilizował do spotkań, rozmów i dyskusji, na różne tematy. Po raz pierwszy miałam okazję uczestniczyć w rozmowach na temat biznesu, przedsiębiorczości, produkcji, sprzedaży. Wcześniej uważałam, że tematy te są trudne i nudne. Okazało się, że mogą dotyczyć każdej/każdego z nas, również mnie. Przecież ja też mam zdolności i umiejętności, które mogłabym wykorzystać do celów biznesowych.

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o.
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

JAKIE SĄ ZALETY TEGO PODRĘCZNIKA?

Podręcznik jest bezpłatny, dostępny w Internecie, można go przesyłać poprzez pocztę e-mail, Fb – gdy jest to konieczne, może być wydrukowany.

Można z niego korzystać w każdej chwili – jest dostępny 24 godziny na dobę, również w niedziele i święta☺. Można go czytać w różnych miejscach, również jadąc autobusem czy pociągiem. Jest dostępny dla nieograniczonej liczby osób. Można go czytać wiele razy – zawarte w nim uwagi, sugestie, porady można interpretować w różny sposób, w zależności od sytuacji życiowej, nastroju czy planów.

Może być przydatny nie tylko kobietom biernym zawodowo, ale również osobom przygotowującym się do aktywności zawodowej (start lub powrót na rynek pracy), w szczególności planującym założyć firmę rodzinną.

Podręcznik ten stroni od intelektualnych rozważań, napisany jest językiem prostym i żywym (nie ma nawet naukowych przypisów), bo ma być przystępny dla każdego, niezależnie od wieku, płci czy wykształcenia. Ma uczyć poprzez analizę zjawisk i zachowań, obserwację postaw innych, wymianę doświadczeń, a przede wszystkim rozbudzać wiarę w nas samych i możliwość osiągnięcia sukcesu.

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

CO JEST NAJWAŻNIEJSZE?

Najważniejsze jest know-how („wiedzieć jak”) czyli konkretna wiedza techniczna z danej dziedziny, umiejętność wykonania lub wyprodukowania czegoś, kompetencje, biegłość. Bo trzeba wiedzieć: jak założyć firmę, jak mieć dobre relacje z ludźmi (w tym, z rodziną), jak pozyskiwać sojuszników do wspólnych działań (również partnerów biznesowych, pracowników, kontrahentów, odbiorców, klientów), co jest bardzo trudne i ważne. Równie trudne i ważne jest wypracowanie dobrych receptur, procedur produkcji, zakup odpowiednich maszyn i urządzeń, żeby móc produkować wyroby o wysokiej i powtarzalnej jakości, ciekawie je promować, zgodnie z obowiązującymi trendami.

Realizacja naszego projektu pokazała, że gdy wsiądziemy już wszyscy razem do tego pociągu wiodącego do sukcesu, nagle okazuje się, że „przyjaciele naszych przyjaciół są także naszymi przyjaciółmi” i razem o wiele łatwiej pokonywać wszelkie trudności. A tych barier/przeszkód w przypadku działalności gospodarczej jest bardzo wiele, m.in. legalizacja sprzedaży, rejestracja firmy, pozyskanie i utrzymanie dostawców i klientów.

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o.
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

W JAKIM PUNKCIE TERAZ JESTEŚMY?

Zbudowaliśmy wieloosobowy (a dokładniej kilkunastoosobowy) zespół, taki w sam raz – nie za duży (aby uniknąć zbyt dużej liczby różnych pomysłów, bo będzie trudno ustalić wspólne priorytety) i nie za mały (żeby zapewnić odpowiednią liczbę rąk do pracy). Różnimy się kompetencjami wzajemnie się uzupełniającymi. Jesteśmy gotowi do stworzenia przedsiębiorstwa społecznego – spółki non-profit.

Do naszego przedsięwzięcia biznesowego zaprosiliśmy też osoby nie związane bezpośrednio z naszym projektem, ale zainteresowane naszymi edukacyjnymi działaniami i chętne do współpracy z nami. Są to osoby, które obecnie poszukują dla siebie nowych wyzwań, z dużym bagażem wiedzy i doświadczeń zawodowych wyniesionych z pracy w koncernach.

Obecnie wspólnie pracujemy nad stworzeniem modelu biznesowego naszego przedsięwzięcia. Stworzyliśmy markę pn. Nadgoplańska manufaktura i jesteśmy pełni wiary, że dzięki ciężkiej pracy i zaangażowaniu osiągniemy sukces.

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o.
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

DLACZEGO TAK WAŻNE SĄ INNOWACJE SPOŁECZNE?

Metody tradycyjne w dzisiejszym świecie, w szczególności w zakresie edukacji i rozwoju, ale też marketingu i promocji, często są mało skuteczne, bo są:

- nudne,
- szablonowe,
- mało inspirujące i twórcze,
- a ich rezultaty przewidywalne.

Innowacje z kolei są interesujące, bo nigdy do końca nie wiadomo, jakich narzędzi trzeba będzie zastosować, jakie wywołają reakcje i finalny efekt. Wymagają osobistego zaangażowania i aktywności.

Innowacyjne metody skłaniają do szerszego spojrzenia na dany problem, w sposób holistyczny i z różnych perspektyw. Są inspirujące, gdyż pobudzają do myślenia i wymyślania nowych rozwiązań.

Uczestniczki i uczestnicy naszego innowacyjnego projektu mieli poczucie wyjątkowości – testując nowatorskie rozwiązania wszyscy staliśmy się kimś wyjątkowym. Mieliśmy też poczucie misji, bardzo uskrzydlające, ponieważ robiliśmy coś dobrego nie tylko dla siebie, ale też dla innych. Jest to bardzo ważne.

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o.
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

CO DAŁ COACHING?

Zgodnie z definicją zaczerpniętą z Wikipedii coaching (z ang. coaching – korepetycje, trenowanie) – interaktywny proces rozwoju, poprzez metody związane z psychologią, realizowaniem procesu decyzyjnego do zaspokajania potrzeb, który pomaga pojedynczym osobom lub organizacjom w przyspieszeniu tempa rozwoju i polepszeniu efektów działania, osiągnięcia celu.

Dlaczego tak szybko osiągnęliśmy postępy w rozwoju? To w dużej mierze efekt nauki poprzez zadawanie pytań, która:

- otwiera umysł,
- wyzwala emocje,
- uruchamia bodźce,
- skłania do myślenia.

Pytania były zadawane przez coacha w różnych sytuacjach: podczas pracy grupowej, indywidualnych spotkań face to face (z ang. twarzą w twarz), podczas rozmów telefonicznych, na Skype oraz drogą e-mailową. Polecanym narzędziem są grupy Fb – my stworzyliśmy na rzecz projektu dwie grupy: Aktywne dziewczyny i Biznes na wsi.

Odpowiedzi nie zawsze padały od razu. Czasem wymagały dłuższego czasu do zastanowienia, a czasem drążyły umysł przez wiele dni. I właśnie na tym polega ich moc.

PwC Polska Sp. z o.o
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

JAKA BYŁA REAKCJA OTOCZENIA?

Z moich wieloletnich obserwacji wynika, że środowiska wiejskie są dość hermetyczne - zamknięte i niedostępne wpływom zewnętrznym, dostępne tylko dla niewielkiego kręgu wtajemniczonych. Każdy z jego członków ma swoją, w hierarchicznej strukturze, rolę do odegrania, często określoną już od pokoleń.

A ja razem z uczestniczkami i uczestnikami projektu, pełni energii i zaangażowania, planów i pomysłów, nagle zaczęliśmy burzyć obowiązujące od lat zasady.

Oczywiście, na początku było niezadowolenie, zwłaszcza lokalnych liderów, i opór.

My jednak postanowiliśmy tym się nie zrażać i dalej, konsekwentnie, realizować wyznaczone cele. Wspólne działania, w pewnym sensie przeciw komuś, niezwykle silnie zintegrowały nasz zespół. To nie były tylko starania żeby pozyskać wiedzę i doświadczenie, ale także, a może czasem przede wszystkim, żeby pokazać innym, że jesteśmy w stanie zrobić coś fajnego.

A jak otoczenie patrzy na nas po kilku miesiącach naszych działań? Godzi się i akceptuje zaistniałą sytuację. My mamy za to dodatkową satysfakcję 😊 I bodziec, aby działać dalej, z jeszcze lepszymi rezultatami.

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o.
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

”

Cieszę się, że wokół mnie jest rodzina:
mąż, dzieci, ciocia, bracia,
którzy wspierają mnie i zachęcają do
działania.

Dzięki projektowi nasze relacje rodzinne
zacieśniły się.

Była okazja do spotkań i rozmów,
przede wszystkim o mojej przyszłości i pracy
zawodowej. Chciałabym podjąć
pracę zawodową.

Teraz jestem gotowa.

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o.
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

Serdecznie dziękuję tym Wszystkim,

którzy zaangażowali się w projekt, dzięki któremu powstała ta publikacja,

w szczególności: Wiesi, Danusi R., Joli,

Jagodzie, Ewie i Romanowi, Zosi i Tomusiowi, Krysi,

Teresce, Wojtkowi i Mateuszowi, Andrzejowi,

Violetcie, Karolowi i Kubie,

Marzenie, Sylwii, Klaudii i Januszowi, Ewie, Danusi S., Romce,

Karolinie, Basi.

Gdyby nie Wy, tego wszystkiego by nie było 😊

Fajnie było obserwować Wasze zaangażowanie i rozwój.

Kochani, podążamy dalej, wykorzystując wiedzę, doświadczenie i kontakty.

Przed nami tyle ważnych i ciekawych wyzwań!

Razem damy radę 😊

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o.
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

AUTORKA

Dorota Pronobis, trener ekonomii społecznej, coach, prezes Stowarzyszenia Edukacji i Rozwoju Amicus oraz Fundacji Klub Blue, redaktor gazety korporacyjnej Bunge. Magister filologii polskiej. Ukończyła studia podyplomowe: PR i komunikacja społeczna (WSB w Toruniu), zarządzanie kulturą (PAN w Warszawie), menedżer samorządu terytorialnego (SGH w Warszawie). Jej pasją jest sport: biega, jeździ na rowerze i na nartach

**Małe Wielkie
Zmiany**

PwC Polska Sp. z o.o
Al. Armii Ludowej 14
00-638 Warszawa
tel. +48 22 746 4000
www.pwc.pl

**Stowarzyszenie Na Rzecz
Spółdzielni Socjalnych**
Górecka 115
61-475 Poznań
tel. 61 887 11 66

NOTATKI